

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ КЕРІВНИХ КАДРІВ КУЛЬТУРИ І МИСТЕЦТВ
ЦЕНТР НЕПЕРЕРВНОЇ КУЛЬТУРНО-МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ**

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Перший проректор
з науково-педагогічної роботи
Людмила СТЕПАНЕНКО
«15» січня 2024 року

**КУЛЬТУРНІ ПРАКТИКИ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПРОТИДІЇ
ГІБРИДНИМ ЗАГРОЗАМ У РЕАЛЬНОМУ ТА ВІРТУАЛЬНОМУ
СЕРЕДОВИЩІ**

**Програма підвищення кваліфікації керівників та спеціалістів
закладів культури**

Форма навчання	очно/заочна
Навчальний рік	2024/2025
Кількість кредитів ECTS	2,5
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська
Форма підсумкового контролю	залік

Розробник: Копієвська Ольга Рафаїлівна

Київ – 2024

Розробник: КОПІЄВСЬКА Ольга Рафаїлівна, доктор культурології, професор.

ПОГОДЖЕНО:

Директорка Центру неперервної
культурно-мистецької освіти
кандидат педагогічних наук, доцент

Ірина ШЕВЧЕНКО

СХВАЛЕНО:

В.о. зав. кафедри арт-менеджменту та
івент технологій, доктор наук з
соціальних комунікацій, професор,
академік ГО "Національна академія
наук вищої освіти України", член
спілки документознавців України

Вікторія ДОБРОВОЛЬСЬКА

Протокол № 6 від «06» грудня 2023 р.

Схвалено науково-методичною радою Академії

Протокол від «15» січня 2024 р. № 3

Голова науково-методичної ради Людмила СТЕПАНЕНКО

Затверджено Вченою радою Академії протокол від «16» січня 2024 р. № 7

© Копієвська О.Р., 2024

© НАКККіМ, 2024

1. Анотація (опис) навчальної програми (у т.ч. міждисциплінарні зв'язки):

«Культурні практики як інструмент протидії гібридним загрозам у реальному та віртуальному середовищі» є програмою для підвищення кваліфікації працівників культури, керівників структурних підрозділів, директорів та заступників директорів базової мережі закладів культури та спрямована на підвищення рівня їхніх інтегральної, загальних та професійних компетентностей.

Програму підвищення кваліфікації «Культурні практики, як інструмент протидії гібридним загрозам у реальному та віртуальному середовищі» розроблено з метою формування у працівників культури компетентностей, що пов'язані з процесами прогнозування, створення, організації культурних практик в умовах гібридних загроз. На теоретико-практичних матеріалах навчити слухачів визначати й аналізувати підходи до розуміння змісту, сутності, методик і технік виявлення, розвитку та використання культурного контенту гібридних загроз; осмислювати теоретичні концепції культурних практик та гібридних загроз; застосовувати аксіологічний підхід до культурно-практичного інструментарію протидії гібридним загрозам; орієнтуватися в проявах культурних травм, шоку і геноциду, набуття навиків практик виявлення та їх подолання.

Програму підвищення кваліфікації «Культурні практики, як інструмент протидії гібридним загрозам у реальному та віртуальному середовищі» передбачає набуття професійних знань з культурної дипломатії як *soft power*, а також застосування отриманих знань в забезпечення практики культурації, акультурації у реальному та віртуальному середовищі. Застосовувати виявлені та самостійно осмислені теорії в їх практичному професійному використанні.

Програма підвищення кваліфікації «Культурні практики як інструмент протидії гібридним загрозам у реальному та віртуальному середовищі» підготовлена в межах реалізації проекту Erasmus+ «Академічна протидія гібридним загрозам» (Academic Response to Hybrid Threat, WARN) 610133-EPP-1-2019-1-FI-EPPKA2-CBHE-JP, що фінансується за підтримки Європейської Комісії.

2. Мета програми – ознайомлення слухачів з теоретичними концепціями і практичним функціонуванням культурних практик, їх визначальної ролі і значення в подоланні гібридних викликів у реальному і віртуальному середовищах.

3. Завдання програми:

- опанувати теоретичні засади таких понять як «культурна практика», «гібридні загрози», «реальне середовище», «віртуальне середовище»;
- набути знань і вмінь із виявлення, створення та впровадження культурних практик задля подолання гібридних загроз;
- освоїти навички використання методик, технік створення культурних практик завданнями яких є подолання гібридних загроз;
- вміти виявляти, упереджувати та професійно реагувати на прояви культурної травми, геноциду та аномії.
- набути спеціальних компетентностей з культурної дипломатії характерних для агентів культурних трансформацій.

4. Програма забезпечує набуття таких компетентностей:

інтегральна компетентність: здатність розв'язувати складні задачі і проблеми в професійній діяльності.

загальні: здатність приймати обґрунтовані рішення; здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності); здатність генерувати нові ідеї (креативність).

фахові: здатність визначати напрями досліджень для розвитку соціокультурної діяльності; здатність до практичної адаптації науково-обґрунтованих соціокультурних практик в їх глобальному, глокальному і локальному вимірах; здатність до планування, обґрунтування та обговорення результатів проведеного дослідження; здатність організувати та реалізовувати науково-дослідні, науково-виробничі, соціокультурні проекти; здатність застосовувати креативні технології на практиці; здатність адаптувати робочі процеси та особистий простір до складних та непередбачуваних ситуацій, спричинених гібридними загрозами, з урахуванням аспектів соціальної відповідальності; здатність розробляти та впроваджувати ефективні крос-культурні, соціокультурні практики для подолання гібридних загроз.

5. Результати навчання за програмою:

Результат навчання (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація; 4. автономність та відповідальність)		Форми (та/або методи і технології) викладання і навчання	Методи оцінювання та пороговий критерій оцінювання (за необхідності)	Відсоток у підсумковій оцінці
Код	Результат навчання			
РН1.	Відшукувати, аналізувати та оцінювати інформацію, необхідну для постановки і вирішення як професійних завдань так і особистісного розвитку, використовувати на практиці фаховий науково-термінологічний апарат, вміти представляти підсумки виконаної роботи.	Лекційне заняття Практичне заняття	Перевірка виконання завдань	25
РН2.	Здійснювати професійну діяльність з дотриманням вимог чинного законодавства.	Лекційне заняття Практичне заняття	Перевірка виконання завдань	25
РН3.	Розуміти комплексну природу, складність, логіку і закономірності гібридних загроз, виявляти, ідентифікувати, класифікувати гібридні загрози та ефективно на них реагувати в міжгалузевій взаємодії.	Лекційне заняття Практичне заняття	Перевірка виконання завдань	25

РН4.	Створювати сприятливе культурно-мистецьке середовище з адаптивними крос-культурними, соціокультурними практиками та дієвою системою реагування на гібридні виклики.	Лекційне заняття Практичне заняття	Перевірка виконання завдань	25
------	---	---------------------------------------	-----------------------------	----

6. Співвідношення результатів навчання із програмними результатами навчання (необов'язково для вибіркових дисциплін, які не входять до блоків спеціалізації)

7. Схема формування оцінки (згідно з п.7 «Положення про організацію освітнього процесу в НАКККіМ» від 16 грудня 2015 р.):

7.1. Форми оцінювання слухачів:

- поточне оцінювання:

1. Оцінювання роботи під час практичного заняття з теми 2: 10 балів*/ 5 балів.
2. Оцінювання роботи під час семінарського заняття з теми 3: 10 балів/ 10 балів
3. Оцінювання роботи під час практичного заняття з теми 4: 15 балів/ 10 балів.
4. Оцінювання роботи під час практичного заняття з теми 5: 15 балів/ 10 балів.
5. Оцінювання роботи під час практичного заняття з теми 6: 10 балів/ 5 балів.
6. Оцінювання роботи під час практичного заняття з теми 7: 10 балів/ 5 балів.
7. Оцінювання роботи під час практичного заняття з теми 8: 10 балів/ 5 балів.
8. Оцінювання роботи під час практичного заняття з теми 9: 10 балів/ 5 балів.
9. Оцінювання роботи під час практичного заняття з теми 10: 10 балів/ 5 балів.

* максимальний бал/ пороговий бал для отримання позитивної оцінки з відповідної форми контролю.

- підсумкове оцінювання: залік.

7.2. Організація оцінювання:

Контроль за якістю навчання слухача здійснюється за 100-бальною системою. Загальну кількість балів формують бали, отримані з усіх тем, змістових розділів: бали, отримані за практичні роботи, презентації тощо; бали, отримані за роботу на семінарських заняттях, а також бали, що отримані за підсумкову роботу (залік).

У випадку відсутності слухача з поважних причин, відпрацювання та перездачі контрольних робіт здійснюються у відповідності до «Положення про організацію освітнього процесу у НАКККіМ» від 16 грудня 2015 р.

Залік виставляється за результатами роботи впродовж навчання за програмою. Слухач, який набрав суму залікових балів (60) має право отримати підсумкову оцінку за результатами контролю. Слухачі, які набрали протягом всієї програми менше 60 балів, обов'язково складають залік.

7.3. Шкала відповідності оцінок

Оцінка за шкалою НАКККіМ (бали)	Оцінка за чотирибальною шкалою	Оцінка за шкалою ЄКТС
90-100	Відмінно	A
82-89	Добре	B
74-81		C
64-73	Задовільно	D
60-63		E
35-59	Незадовільно	FX
1-34		F

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ЗАНЯТЬ

для підвищення кваліфікації керівників та спеціалістів
закладів культури за програмою «Культурні практики як інструмент протидії
гібридним загрозам у реальному та віртуальному середовищі»

№ п/п	Назва розділів, тем	Всього Годин	Види занять та кількість годин			
			Лекції	Практичні	Самостійна робота	Контроль знань
1	Компетентнісна актуальність навчальної дисципліни	2	2			
2	Культурні практики і гібридні загрози: операціоналізація понять і концептуалізація феноменів	6	2	4		Контрольна робота
3	Ціннісні орієнтації культурних практиках та їх роль у подоланні гібридних загроз	6	2	4		Контрольна робота
4	Культурні права і свободи в оптиці гібридних загроз	6	2	4		Контрольна робота
5	Культурна травма і шок: практичний інструментарій виявлення та стратегії подолання	8	4	4		Контрольна робота
6	Культурний геноцид: глобальні і локальні характеристики	8	4	4		Контрольна робота
7	Інструментарій культурної дипломатії в системі подолання гібридних загроз	8	4	4		Контрольна робота
8	Практики культурної дипломатії в	8	4	4		Контрольна

	глобально-локальному вимірі гібридних викликів					робота
9	Агенти культур, місія і цілі в системі подолання гібридних викликів	8	4	4		Контрольна робота
10	Практики культурації, акультурації в реальному та віртуальному середовищі	12	6	6		Контрольна робота
	Залік, консультація	3				
	Разом	75	34	38		

Загальний обсяг 75 год., в тому числі:

Лекцій – 34 год.

Практичних (ввз) – 38 год.

Консультація, залік – 3 год.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СЛУХАЧІВ

Самостійна робота слухачів є одним з основних засобів оволодіння навчальним матеріалом у час, вільний від занять. Упровадження в практику навчальної програми різноманітних форм самостійної роботи активно сприяє модернізації навчального процесу шляхом подолання протиріч між трансляцією знань та їхнім засвоєнням у взаємозв'язку теорії та практики.

Головною метою самостійної роботи є закріплення, розширення та поглиблення набутих у процесі роботи знань, умінь і навичок, а також самостійне вивчення та засвоєння нового матеріалу.

Самостійна робота слухачів за програмою «Культурні практики як інструмент протидії гібридним загрозам у реальному та віртуальному середовищі» передбачена до кожної теми курсу, зміст якої полягає в таких положеннях:

- самостійне вивчення теоретичних тем;
- самостійна робота із джерелами з метою кращого засвоєння програмного матеріалу;
- підготовка теоретичних повідомлень, інформаційних довідок;
- підготовка вибіркового дослідного завдання на базі критичного огляду наукових публікацій, розроблення пропозицій щодо вирішення актуальних проблем або прогнозів за обраною тематикою.

Одним із видів самостійної роботи є опрацювання матеріалу, визначення головного в змісті лекції, засвоєння її основних моментів. Для систематизації отриманих знань за програмою до кожної наступної теми слід ретельно готуватись: систематично опрацьовувати матеріал попередньої лекції та рекомендовану літературу, повторювати пройдений матеріал. Основні види самостійної роботи слухачів з дисципліни: опрацювання лекційного матеріалу і рекомендованої літератури; самоконтроль рівня засвоєння програмного матеріалу; підготовка відповідей.

МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Використання відповідних методів навчання у процесі викладання навчальної дисципліни «Культурні практики як інструмент протидії гібридним загрозам у реальному та віртуальному середовищі» зумовлено пізнавальним і формуючим значенням цієї дисципліни та її місцем у системі підвищення кваліфікації фахівців, а також метою і завданнями її вивчення. У процесі засвоєння матеріалів програми доцільно використовувати рекомендації зазначені у посібнику «Методика навчання в умовах гібридних загроз: посібник / Е. Балашов, М. Білоконь, Т. Борозенцева, М. Головянко, С. Гришко, Т. Жовтенко та ін. – Харків: ТОВ "ТЕХНО-ЛОГІЧНИЙ ЦЕНТР ГРУП", 2023. – 84 с.» <https://sciencebookgroup.org/catalog/view/338/533/2228>

Рекомендовані джерела:

Публікації науково-педагогічного працівника за програмою:

1. Веденєєв Д.В., Копієвська О.Р. «Вишукана» гібридна зброя: ураження свідомості керманців та інтелігенції. Ч. 1. // Виклики і ризики. Безпековий огляд ЦДАРК. 2020. № 9 (142). С. 20–32. URL: <https://cacds.org.ua/wp-Копієвська О.Р. Культурні практики як засіб подолання гібридних конфліктів // Українське суспільство в умовах війни: виклики сьогодення та перспективи миротворення: зб. матер. наук.–практ. інтернет-конферен. Маріуполь, 22 червня 2020. URL: https://dsum.edu.ua/storage/documents/news/PROGRAMA-KONFERENTSIYI-22.06.2020-roku-2.pdf.content/uploads/2020/05/%>
 2. Копієвська О.Р. Культурні практики як стратегії детравматизації вітчизняного соціуму в умовах російсько-української війни // У пошуку нових сенсів полікультурного світу. Повоєнний діалог культур : матеріали Міжнародної наук.-практ. конф. (Київ, 2–3 лютого 2023 р.) / упоряд. В. П. Дячук. Київ : НАКККіМ, 2023. С. 17–19.
 3. Копієвська О.Р. Гібридні загрози як об'єкт освітніх практик у культурно-мистецькій сфері України (за досвідом реалізації проєкту Erasmus+ «Академічна протидія гібридним загрозам – #WARN» 610133-EPP-1-2019-1-FI-EPPKA2-SVHE-JP») // Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв: наук. журнал. Київ: Міленіум, 2021. № 2. С. 3–11. URL: <http://journals.uran.ua/visnyknakkkim/article/view/239800>
 4. Копієвська О.Р. Локальні культурні ландшафти України в умовах гібридної реальності // Тоталітаризм як система знищення національної пам'яті: збірник наук. праць за матеріалами всеукраїнської наук.-практ. конф. з міжнародною участю 11 – 12 червня 2020 року / ред. Т. Єщенко. Львів: Друкарня Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького, 2020. С. 182–184. URL: <http://library.kr.ua/elib/totalitaryzm/totalitaryzm.pdf/GRAMA-KONFERENTSIYI-22.06.2020-roku-2.pdf>.
- Основна література**
5. Акультурація: процес, типи та приклади. URL: <https://uk.warbletoncouncil.org/aculturacion-5451>.
 6. Бакальчук В.О. Культурний геноцид як складова частина міжнародного злочину РФ в Україні // Медіацентр Українського інституту стратегічних досліджень : веб-сайт. URL : <https://niss.gov.ua/news/komentari-ekspertiv/kulturnyy-henotsyd-yak-skladova-chastyna-mizhnarodnoho-zlochynu-rf-v>
 7. Бурбело О.Р. Культурний шок – стрес акультурація. URL : <https://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/1501/Burbelo.pdf?sequence=1>
 8. Гібридні виклики та солідарність з Україною: головне з Мюнхенської безпекової конференції. URL : <https://armyinform.com.ua/2022/02/22/gibrydni-vyklyky-ta-solidarnist-z-ukrayinoyu-golovne-z-myunhenskoyi-bezpekovoyi-konferencziyi/>.
 9. Глосарій з гібридних загроз. URL : <https://warn-erasmus.eu/ua/glossary/>.

10. Гололобов С.М. Культурна дипломатія як складова державної політики у сфері культури на сучасному етапі українського державотворення // Публічне управління та регіональний розвиток. 2022. № 18. С. 1057–1078.
11. Данилюк І.В., Курапов А.О. «Культурна соціалізація»: акультурація як механізм мультикультурної соціалізації // Актуальні проблеми психології. Вип. 48. Т.1.С. 46–52.
12. Доценко М. Термін «культурний геноцид» в українському мережевому просторі // Український інформаційний простір. 202. № 1(5). С. 219–232.
13. Забіяка І. Культурна дипломатія: від самопізнання до само презентації. URL: <https://uaculture.org/texts/kulturna-dyplomatiya-vid-samopiznannya-do-samoprezentacziyi/>.
14. «Емоція лишається надовго»: три культурні менеджерки про soft power культурної дипломатії. URL : <https://creativeeurope.in.ua/posts/soft-power-cultural-diplomacy>.
15. Захист культурної спадщини під час війни – аналіз положень МПП. URL : <https://pravo.ua/zakhyst-kulturnoi-spadshchynu-pid-chas-viiny-analiz-polozhen-mhp/>.
16. Люк Т.В. Проблеми національної безпеки в контексті гібридної війни: гуманітарний аспект російської агресії. URL: http://www.vidkryti-ochi.org.ua/2018/10/blog-post_18.html.
17. Кожне покоління українців має травму від росіян, – психоаналітик Юрко Прохасько. URL : ukrayintsiv-maie-travmu-vid-rosiian-psikhoanalitik-iurko-prokhasko/
18. Кот С. «Культурні цінності»: поняття і термін у контексті повернення та реституції предметів культури // Забута спадщина. Портал про переміщені і втрачені історичні та культурні цінності. URL : <http://lostart.org.ua/ua/research/729.html>.
19. Культурна дипломатія: елегантний тандем мистецтва і політики. URL: <https://www.culturepartnership.eu/ua/article/cultural-diplomacy>.
20. Культурний шок: його 6 фаз та характеристики. URL : <https://uk.warbletoncouncil.org/choque-cultural-181>
21. Культурні цінності сучасного світу. URL : <https://matrix-info.com/kulturni-tsinnosti-suchasnogo-svitu/>.
22. Лемкін Р. Радянський геноцид в Україні / ред. Р. Сербин, упорядн. О. Стасюк. Київ : Майстерня книги, 2009. 208 с. URL: <https://holodomormuseum.org.ua/publikacija/radyanskiy-genocid-v-ukraini/>
23. Міроненко Т., Петрушко Л. Культурний шок. URL : https://ukrrudprom.com/digest/Kulturniy_shok.html
24. Національна стійкість України: стратегія відповіді на виклики та випередження гібридних загроз: національна доповідь / ред. кол. С. І. Пирожков, О. М. Майборода, Н. В. Хамітов, Є. І. Головаха, С. С. Дембіцький, В. А. Смолій, О. В. Скрипнюк, С. В. Стоєцький / Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України. Київ, 2022. 552 с. URL : https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2022/05/nats_dopovyd.pdf.
25. План відновлення України. URL : <https://recovery.gov.ua/>.
26. П'ять прикладів акультурації. URL: <https://ua.thpanorama.com/articles/cultura-general/los-5-ejemplos-de-aculturacin-ms-destacados.html>.
27. Рачкевич М. Вийти з-під культурної тіні Росії: як Україна просуває культурну дипломатію. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/kulturna-dyplomatiya-ukrainskii-institut/31117518.html>
28. Рашевська К. Етноцид та культурний геноцид у Криму: вигадки чи об'єктивна реальність? // Культура. Голос Криму. 2022. 2 травня. URL: <https://culture.voicecrimea.com.ua/uk/etnotsyd-ta-kulturnyj-henotsyd-u-krymu-vyhadky-chy-ob-iektyvna-realnist/>
29. Рева Т. Гібридні загрози та гібридні війни : сутність та аспекти взаємодії // Вісник Львівського університету. Сер. Філософ.-політолог. студії. 2022. Вип. 40. С. 186–191. URL : http://fps-visnyk.lnu.lviv.ua/archive/40_2022/24.pdf.

30. Світова гібридна війна: український фронт. / за ред. В.П. Горбуліна. Київ : Інститут стратегічних досліджень, 2017. 496 с.
31. Soft power: як російська культура допомагає вбивати українців. URL : <https://explainer.ua/soft-power-yak-rosijska-kultura-dopomagaye-vbivati-ukrayintsiv/>.
32. Україна – серед 20 найвпливовіших країн світу за версією Global Soft Power Index 2023. URL : <https://zn.ua/ukr/UKRAINE/ukrajina-sered-20-najvplivovishikh-krajin-svitu-zaversijeju-global-soft-power-index-2023.html>.
33. Уроки гібридного десятиліття: що треба знати для успішного руху вперед / Офіс Віце-прем'єр-міністра з питань європейської та євроатлантичної інтеграції України; Урядовий офіс координації європейської та євроатлантичної інтеграції в рамках діяльності. Київ, 2019. 69 с. URL : http://dea.edu.ua/img/source/%D0%84%D0%B2%D1%80%D0%BE%D0%B0%D1%82%D0%BB%D0%B0%D0%BD%D1%82%D0%B8%D0%BD%D0%B0%20%D1%96%D0%BD%D1%82%D0%B5%D0%B3%D1%80%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%8F/Hybrid_10.pdf.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

34. Міністерство культури та інформаційної політики України. URL : <https://mkip.gov.ua/content/pro-ministerstvo.html>
35. Міністерство закордонних справ України. URL : <https://mfa.gov.ua/pro-ministerstvo/istoriya>
36. Google Академія. URL: https://scholar.google.com.ua/schhp?hl=uk#d=gs_hdr_drw&t=1681244930485